

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga meseca na celi polji, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zaderejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XV.

V Ljubljani 20. listopada 1862.

List 33.

Beseda

v slavni spomin na slovstvene zasluge pokojnega kneza in škofa Lavantinskega

Antona Martina Slomškega.

(Govoril gosp. Frančišk Kosar, spiritval v Marburškem semenišu, o shodu Marburške čitavnice 26. oktobra 1862.)

(Dalje.)

Od tiste dobe so začeli Anton Martin slovenske bukve marljivo prebirati in se vaditi v slovenski pisavi raznih sestavkov, ter so si v malo letih pridobili toliko izurjenost, da so stopivši v Celovško semeniš vse druge bogoslovce v slovensini tako daleč prekosili, da so na prošnjo takratnega semeniškega ravnatelja začeli slovensko slovnico bogoslovcem razlagati. Tako je bila utemeljena stolica slovenskega jezika v Celovškem semenišu, ki še stoji do dnešnega dne, in Ant. Martin kakor bogoslovec so bili na njej prvi učitelj *). Ker so bili ob enem za knjižničarja v semeniški knjižnici postavljeni, so imeli priliko, se s cerkvenimi učitelji seznaniti. Govorniška lepota njih spisov je mladega slovenskega učitelja, kateri je bil tudi sam z lastnostmi za govornika od Božje previdnosti tako bogato obdarovan, silno prevzela in nadušila. Veliko ur so prebili v knjižnici in si cele izpiske iz raznih cerkvenih učiteljev delali, ktere so potem v slovenski šoli učencem za prestavo v slovenski jezik podajali, in kateri od njih popravljani so se potem ustmeno prednašali in tako je postala slovenska šola ob enem tudi šola slovenske cerkvene zgovornosti, in zopet Anton Martin kakor bogoslovec nje prvi učitelj. Iz tega se vidi, da so bili pokojni vladika že kakor bogoslovec bolj podobni dozorjenemu možu, kakor pa mladenču; živeli so, kakor njih verstniki terdijo, le edino za bogoslovske vednosti in slovensko slovstvo, za vse posvetno jim mar ni bilo, in ne bomo se čudili, da je pri takem obnašanju že takrat krožila med njih verstniki preroška govornica, da utegne bistro glavo tega verlega bogoslovca še kinčati kedaj škofvska kapa.

Po dokončanih šolah in prejetem mešnikovem posvečenju 8. sept. 1824 so delali kakor kaplan na dveh farah: pri sv. Lorencu na Bizelskem, in pri

Novi cerkvi poleg Celja. Šad marljive priprave za slovensko cerkveno zgovornost se je ročno prikazal. Še pripovedujejo ljudje na obeh farah, kako so verniki od blizo in daleč skupaj hiteli, poslušat milo tekočo besedo navdušenega mladega govornika; od njih pridrig se je reklo, da „tako govorijo kakor da bi rožice sadili“. Tudi Njih bogata pevška žila, kipeča ljubezni do Boga in slovenskega naroda, je tačas začela roditi, ter je obsadila slovenski Parnas z naj nježnimi cveticami pobožnih in kratkočasnih, pa skoz in skoz nedolžnih in poštenih pesmic, ktere so se do sedanje ure veselje nedolžne mladine in bogoljubnih Slovencev, pa bodo gotovo še tudi naše pozne potomce razveseljevale s svojo nadzemeljsko dišavo. Iz te dobe izvira veči del njih mišnih pesem, v zbirki Ahacelnovi natisnjenih, med njimi posebno „Boštjan goljfan“, in „Zvonov pesem“ od M. Šilerja. (Drobt. I. 1847, str. 166.), zložena na Bizelskem, in večerna pesem „Glejte že solnce zahaja“, ki se je skoz več let v Savinski dolini slišala pevati od pastirjev in pasteric za vsakim germičem.

Taka izverstna delavnost ni mogla ostati brez daljnega slovesa: ime Slomšekovo se je s pohvalo izgovarjalo že tudi pri skofijskem sedežu v šent-Andreji. Zato jim je bila l. 1829 imenitna služba duhovnega voditelja ali spiritvala v zedinjenem kerskem in lavantinskem semenišu v Celovcu izročena. Ne more si duhovnik lepšega polja za svojo delavnost želeti, kakor ga najde v službi spiritvalovi; zato so se tudi oklenili Anton Martin tega prelepega poklica s celo dušo, s celim sercom in z vsemi močmi. Vedši, da bo le tisti dušni pastir za svoje verne po očetovsko skerbel, kateri jih po očetovsko ljubi, da je pa ljubezen do naroda neločljiva od ljubezni do njegovega jezika; — vedši, da bo le tisti govornik svojim slušateljem do serca segel in serce presunil, kateri ima njih jezik v popolni oblasti in je sam vdomečen v njegovem mišljenju in čutenju; vedši, da kar se v mladosti zamudi, se redko kedaj v poznejših letih nadomesti: so spiritval Slomšek vse svoje moči napeli, kolikor so okolisine tiste za našo narodnost neprijazne dobe dopustile, bogoslovce po moči v slovenskem jeziku izuriti, in jim zlahtno mladiko rodoljubja prav globoko v serce vcepiti. Zato so naj poprej popušeno slovensko šolo vnovič obudili, prenovili in dostojno vredili. Vsak četrtek od 11—12 ure so učili slovensko slovnico, in vsako nedeljo o ravno tem času pol ure so slovensko z učenci brali in brano etimološko in slovniško razlagali, pol ure pa so razlagali slovensko cerkveno zgovornost in vadili bogoslovce v slovenski deklamaciji. Da bi pa slovenska šola in slovenski jezik veči veljavo zadobil, so napravili k sklepu šolskega leta vselej slovesen izpit, ki se je na-

*) Med slovstveno zapuščino smo našli še govor, s katerim so to slovensko šolo med svojimi součenci začeli. Njegov napis je: „Eingangrede zum slovenischen Verein. Pisan je to govor z nadušenoostjo, ki je le mladim letom lastna. Vvod konča z besedami: „O könnte ich heute das Feuer der Begeisterung für die Sprache Slovenia's durch mein brüderliches Wort in euch anfachen, und es während der blühenden Tage dieses Jahres hier in eurer Mitte in hellen Flammen unterhalten.“

vadno tisto nedeljo pred razhodom bogoslovcov obhajal, in k kateremu so vse Celovške in bližnje rodoljube povabili, med temi sta zlasti slovela: Ahacel in Jarnik. Izpit so končevale pesmi slovenske. Ker je govorniku spretnost v pisavi jezika, ktereга rabi, čez vse potrebna, so djanske vaje tako vredili, da so bogoslovci I. in II. razreda male povestice in pesmice v slovensko prestavljali, bogoslovci III. razreda tako imenovane „krije“, bogoslovci IV. razreda pa popolne pridige izdelovali in slovesno govorili ali prednasali. Te vaje so služile v gradivo za več knjižic, ktere so pokojni knez tisti čas izdali s pristavkom: „Spisali mladi duhovni“. Te knjige so: „Kratkočasne pravlice otrokom v podučenje. Iz nemškiga poslovenili mladi duhovni v Celovski duhovščini.“ 1835. — „Prijetne pripovedi za otroke.“ 1836. — „Dve lepe reči za pridne otroke.“ 1838. — „Troje ljubeznjivih otrok.“ 1838. — Posebno pa dvojno izverstno delo: „Kersansko devišstvo“ l. 1834 pervokrat in l. 1858 sedmokrat natisnjeno, — in „Življenja srečen pot za mladenčce“ l. 1837 pervokrat in l. 1859 četertokrat natisnjen. — Razun tega so izdali tudi tisti čas zberko pesem z imenom „Ahacelnovih pesem“ znano, ki je bila l. 1838 pervokrat in l. 1838 pomnožena drugokrat in l. 1855 zopet pomnožena tretjokrat natisnjena. — Njih naj slovitiše delo iz te dobe pa je „Hrana evangeljskih nauk“ l. 1837 pri Ferstelnu v Gradcu pervokrat in l. 1845 pri Leonu v Celovci pomnožena drugokrat natisnjena. Ta knjiga, ki zapopada več del govore, ktere so še kaplan imeli, priča o enem, kako marljivo in vestno so se za svoj pridigarški poklic pripravljali, in ob enem tudi druge rodoljubne duhovne za slovensko slovstvo vneli, zakaj tudi izverstne pridige drugih duhovnov so v to knjigo vverstili, ktera se sme temelj Njih pisateljske slave imenovati, zakaj z njo je ime Slomšekovo med duhovni in ljudstvom tako daleč sloveti začelo, kakor daleč sega jezik slovenski. — Še nekih zanimivih dogodkov iz te dobe ne smemo zamolčati, ki nam kažejo tačasno stanje slovenskega slovstva in pokojnega značaj, skoz in skoz djanski ali praktični. Perve bukvice, ki so jih — že spiritival — dali natisniti, so bile: „Molitvice in potrebni nauki za pridne mladenčce“, in enake tudi za žensko mladost. Ko jih bukvarju prinesejo in ga prosijo, da bi tudi založništvo prevzel, se stanovitno brani z izgovorom, da slovenskih knjig nihče ne kupuje. Morali so jih na lastne stroške natisniti dati. Ali kupčija teh knjižic je šla tako izverstno, da ko nov rokopis k knjigarju prinesejo, založništvo že z veseljem prevzame, in od te dobe so se knjigarji za Njih rokopise v resnici pipati ali tergati začeli. — Matija Ahacel, iskren rodoljub slovenski, tiste leta lecalni učitelj matematike in poljedelstva, se je že takrat silno veselil, ko so pokojni knez ko bogoslovec l. 1822 slovensko šolo začeli; ko so se pa zdaj ko spiritival v Celovec povernili, je bilo njegovo veselje popolnoma. Veselo jim roko poda, ter reče: „Zdaj bomo zopet slovensko začeli.“ Prosi jih, da naj na njegove stroške vse slovenske bukve za semenišče nakupijo, kolikor se jih le dobiti dá; kar se je tudi zgodilo. Že takrat so osnovali pokojni knez z Ahacelnom vred nekako malo slovstveno slovensko družbo. Od časa do časa so se namreč zberali Celovski slovenski rodoljubi in bližnji sosedje v Ahacelnovi gostoljubni hiši ob večernih urah, so tamkaj novo izdelane sestavke in pesmi brali in jih po vzajemni kritiki popravljali in likali. — Tiste leta je bila tudi na Slovenskem znana abecedna vojska zastran Bohoričice in Metelčice. Knez so se poprijeli Metelčice in v svoji gorečnosti za napredek sloven-

šine se tudi te vojske vdeležili, ter jo v posebnem sestavku zagovarjali, kar so nam še dva dni pred smertjo pravili kakor kratkočasnico iz svojih mlajših let. Obžalujem samo, da sem zamudil, jih poprašati, kje da so tisti sestavek natisniti dali. — Ta abecedna vojska je bila kriva, da so si tako dolgo pomisljevali, k sedanjemu pravopisu prestopiti, in da so še celo perve drobtinice l. 1846 v starem pravopisu natisniti dali, akoravno je bil takrat sedanji pravopis že obče priznan. Na večkratno prigovarjanje so odgovarjali: „Bojim se, da se bo sedanjemu pravopisu ravno taka godila, kakor Metelčici, ktera ni obveljala, akoravno je bila celo od vlade zapovedana. Toda prijatelj resničnega napredka, in vselej pripravljeni, osebne misli temeljitim željam drugih in občnemu pridu podvreči, so se tudi novega pravopisa brez daljega pomislika poprijeli, berž ko se je pokazalo, da je pri mnogoteri pomanjkljivosti vendar perva stopinja k vzajemnosti in književni edinosti Jugoslovanov. — Kako priserčna je bila zaveza med spiritivalom in bogoslovci, kaže naslednja zgodbica. Enkrat v god sv. Martina so obhajali bogoslovci IV. razreda godovno sošolca, in med pesmimi je nemška „od veselja“ posebno dopadla. Bogoslovci bi jo bili radi zapeli po slovensko: urno hiti eden k spiritivalu in prosi za slovensko prestavo, in glej! preden dve uri pretečete, jim jo prinesejo lepo poslovenjeno nazaj. Natisnjeno najdeš v zbirki Ahacelnovi str. 112 (drugi nat.) pod naslovom: „Veselja dom“. *) — Kako daleč okrog in kako globoko v rane je gledalo že takrat Njih bistro oko, bo spričalo naslednje. Da je bila takratna osnova ljudskih sol na Slovenskem za mladost neizrečena moka in skoraj brez vse koristi, priznajo zdaj z nami vred tudi vsi pošteni Nemci. Toda takrat so bili le redki taki možje, kterim bi bil jasan ljudske šole pravi namen. Ali pokojni knez so bili že takrat prepričani, da omika naroda se dá doseči le na podlagi narodnega jezika. Zato so že takrat izmislili krasno osnovo slovenskih nedeljskih sol, ktere so v naši škofiji še v veljavi in gotovo še dolgo bodo kakor slaven spominek bistroumnosti in rodoljubja pokojnega kneza. Prosili so namreč leto na leto bogoslovce IV. razreda, da bi otroke, ki vsakdenske šole obiskovati ne morejo, zbirali v nedeljski šoli, ter jih na podlagi slovenskega jezika učili. Djansko so jim tedaj kazali, kako naj v organiški zvezi in napredovanji učijo otroke slovensko brati, pisati in številiti, in kako naj učenje delajo mično in kratkočasno z vpletovanjem petja in poljedeljskih in zdravilskih in še drugih potrebnih nauk. In menim, da se v sodbi ne motim, ako rečem, da je pri tem učenju dozorela v njih visoka ideja, zastran slovensko-nemških ljuških sol, ktero so pozneje v bukvah „Blaže in Nežica v nedeljski šoli“ vtelesili. Tudi v petji za ta namen pripravnih pesem so jih sami vadili; za vodilo so jim služile „Pesmi Ahacelnove“. Naj poprej so bolj izurjene pevce pri svojem glasoviru napeve učili, in priučene pesmi potem v slovenski šoli z vsemi bogoslovci prepevali. Zlasti po Njih učencih in po nedeljskih solah so bile „Ahacelnove pesmi“ med Slovenci naše in kerške škofije razširjene, mnoge poprejšnjih nedostojnih, ali v jeziku popačenih ali pa sramožljivost žaljivih pesem je bilo s temi srečno spodrinjenih in boljši in čistejši pevski kus je bil ljudstvu vcepljen. Zares zasluga silno velika! Oj da bi hotli le tudi vsi slovenski pesniki sedanjih in prihodnjih časov skerbno

*) Ta pesmica, v kateri pevec veselja zastoj po zemlji išče, in posledaj svoje oči proti nebesom povzdigne ter poje: „Le tamkaj je pravo veselje doma“, se je po končanem govoru pokojnemu knezu in pesniku v spomin prav izverstno zapela.

čuti, da bi se nekdanja ljulika pohujšljivih pesem po očiščenih slovenskih livadah zopet ne zasejala!

Potem ko so 9 let težko butaro špiritvalove službe tako krepko nosili, in — sme se reči — prenovili obličje Celovškega semeniša, so zopet želeli stopiti nazaj v pastirsko službo, za katero je pred vsmi in čez vse Njih bogoljubno serce gorelo. Na Njih prošnjo jim je bila l. 1838 Vuzeniška nadfara podeljena, in bili so ob enem postavljeni za dekana in šolskega ogleda Vuzeniške dekanije. Tako so se sicer po telesu iz semeniša ločili, ali Njih serce še dolgo ni moglo pozabiti ljubljenih učencov, in jih tudi pozabiti ni hotlo. Njim v spomin, da bi bila vez ljubezni med učiteljem in učenci vekovita, so tedaj brez odloga začeli spisovati svoj „Mnemosynon slavicum“, ktereга so l. 1840 s posvetitvo: „Suis quondam auditoribus et amicis carissimis“ na svitlo dali. Ta knjiga obsega v mični obliki nagovore, molitve in pesmi, pri raznih liturgiških opravilih potrebne, ali kaj da je že pred l. 1850 pošla do poslednjega iztisa! — Kakor dekan in šolski ogleda pa so zdaj svojo prvo in največo skerb obrnili na ljudske in sicer slovenske šole, zakaj pri tej gorati fari, kjer mnogim otrokom ni mogoče vsakdenske šole obiskovati, so potrebnost in korist zgoraj omenjenih slovenskih nedeljskih šol po lastni skušnji še bolj spoznali. Da bi duhovski tovarši dostojno vodilo za te šole v rokah imeli, so spisali neprecenljivo knjigo „Blaze in Nežica v nedeljski šoli“, ktera se sme biser Njih pisateljskih del imenovati: v nji so vse, kar zamore šolo koristno in mično storiti, tako bistroumno v oblike lepe povesti povili, da je začela ta knjiga v kratkem tudi čez slovenske meje sloveti in je bilo celo iz Moskove na Rusovskem več iztisov naročenih. Bila je l. 1842 v prvo, l. 1848 v drugo in l. 1857 v tretje natisnjena. — Tukaj so tudi spisali homilije za vse liste nedelj in praznikov celega leta, ktere so pod imenom: „Apostoljska hrana“ na svitlo dali. Kakor v „evangeljski“, tako so se tudi v „apostoljski hrani“ izverstnega cerkvenega govornika skazali, in dokler bo živel narod slovenski, bo slovelo tudi ime Solmšekovo med slovenskimi pridigarji. (Konec nasled.)

Modrijan — modroslovje.

(Konec.)

Človek je stvar in ne stvarnik, to pravi že pamet človeška. Človek ni tedaj sam od sebe od vekomaj, temveč on je biti pričel, in je, kakor nam razodeva po Mojzesu Stvarnik sam, vstvarjen po Božji podobi. Človek, ker stvar, ni potemtakem neomejen, ampak omejen, in sicer omejen po truplu in po duši. Truplo, omejeno že ko tvarina, sostavil je Stvarnik iz ilovice, vanj vdihnil dušo, ter ga oživil. Duša pa vendar ni bila del Božji, to je, ni bila kaki drobci večnega in neskončnega Duha, ki je ko duh že sam po sebi nerazdeljiv, temveč vstvaril, v življenje poklical jo je Bog v svoji vsegamogočnosti zunaj sebe. je vstvarjeno truplo navdihnil in tako človeka oživil. Tudi duša, dasiravno duh, ni toraj neomejena, ampak, ker je vstvarjena, kakor stvar omejena, tedaj tudi ne neomejen, temveč omejen po truplu in duši človek ves. Ako je pa človek po truplu in duši omejen, je omejen tudi njegov um, omejena je njegova pamet, in omejena tudi volja njegova; in če so omejene človekove dušne moči, potem je le prederznost, napuh in slepota, ako človek v svoji omejenosti to zahteva, kar je mogoče le Neomejenemu, Večnemu bitju; če stavi svojo pamet nad vse, če se perti ž njo Stvarnika in stvaritev zapopasti, razumeti, in vse zametuje, kar je čez meje uma človeškega. Taki zahteva nekaj, kar je zanj naravnost nemogoče, kar nasprotuje naši pameti, se toraj z zdravo pa-

metjo kréga, in ravno zavoljo tega ni vreden nikakorsnega zaupanja; prazna zato je njegova veljava, neopametna in hudobna njegova prederznost, in zaničljiv in prismojen napuh njegov.

Pamet človeška je dar neomejene pameti, ki je z neskončno popolnoma umam in z nar boljši voljo bistveno lastna presvetemu, nezmernemu Duhu, ki je sam od sebe vekomaj bitje nar popolniše, in je naš Stvarnik, naš Bog in Gospod. Pamet človeška, duši človeški bistveno lastna, pa je omejena, ker je z dušo vred Božja stvar, toraj ko taka nezmožna zapopasti to, kar je zunaj njenih meja; pamet človeška pa je po odpadu človeka od Boga tudi nekako omamljena in sama sebi prepušena se lahko zeló, zeló moti. Da si je pa naša pamet omejena in omamljena, nekaj vender le je, kar se zgoditi pri nji nikoli ne more, in to je: omejena pamet človeška, in neomejena, neskončna pamet Božja si ne morete nikdar in nikakor navskriž biti ali nasprotovati, ker vničevati bi se mogle med sabo, kar je pa naravnost nemogoče. Pamet človeška se potemtakem utegne motiti, marsikaj ji utegne, in ji celo nezapopadljivo biti mora, ni pa v celi stvaritvi reči od Boga vstvarjene, ali razodete, da bi pameti zares nasprotovala, ali da bi si bile navskriž pamet in reč. Če je tu in tam kako tako nasprotje, ni tisto nikakor zaresno, temveč in edino le videzno. S tem pa smo prisli do tiste stopnje, na kateri modroslovec mora stati, smo dospeli do tistega načela, na kterega mora vse svoje preiskovanja in zasledvanja v zadevi resnice operati, ako hoče, da ne zajde v mote in zmote.

Pamet človeška je omejena, toraj ne more zapopasti, kar je zunaj njenih mej; pamet človeška je omamljena, toraj se tudi motiti zamore; nevarno potemtakem in kar naravnost pogubivno za človeka je, če noče lahkomišljen zgrešiti poti resnice, prepustiti se brezskerbno edino le svoji pameti. Akoravno ni pa pamet sama zase človeku voditeljica varna, mu postane vender ko taka, obsijana od solnčnosvitlih žarov svete vere, razodenja Božjega. V tem svitu, razsvitljena z žari takimi, ne moti se pamet več, ponižno spozná omejenost svojo in neomejenost Božjo, moli Božje veličastvo in veruje vse od Boga razodeto; preiskuje pa tudi ko zvesta prijateljica resnice in razkazuje ne le samo, navskriž da si niste z neomejeno Božjo pametjo v zadevi stvaritve in prikazkov natvornih, temveč tudi pojasnuje in kaže, nezapopadljive da so ji sicer marsiktere reči tako v oziru na svet in časnost, kakor tudi in še posebno na vero in večnost, in to zavoljo njene omejenosti, da ji pa vender nikakor ne nasprotujejo, in navidezna da je le navskriznost, če se morda ktera tu ali tam prikaže, potemtakem, da je resnica, od Boga človeku v serce vsajena in spet od Boga razodeta, res resnica, in sicer resnica sveta, neoveržljiva in večno veljavna.

Pamet taka ne iše tedaj resnice, ker jo že ima, in ta je resnice keršanska, in keršanskega modrijana dolžnost in naloga je le, da brani resnico neprestrašeno zoper hudobne napade, da jo vnéma zmiraj svitlejše v sercu človeškem, in pojasnuje njene razmere v zadevi Boga, človeka in vse stvaritve, v zadevi časnosti in večnosti, ter se trudi na nezmernem polju svojem sicer v svoji omejenosti, toda varno in brezskerbno v svete vere solnčnem svitu.

Kteri del modroslovja koli naj tedaj obdeluje modrijan keršanski, v katero reč tudi naj se vtopi preiskovaje jo, povsod in vselej naj ima živo pred očmi, da si zares navskriž pamet človeška in pamet Božja biti ne morete, omejene da so dušne moči človeške, pa tudi omamljena da je človeška pamet, tedaj tudi njegova, in um njegov, in da se varno hodi, misli, sodi, sklepa in dela na polju modroznanstvenem edino le v solnčnosvitli luči keršanstva. Pri živem spominu takem sledi naj na vse strani za rečjo, ki jo preiskuje, ter naj jo pojasnuje, razkazuje in dokazuje, pa tudi, kjer in kolikor je potreba, kolikor reč pripuša ali tirja, kaže naj in sicer svitlo, da je ni navskriznosti med

pametjo človeško in med stvaritevjo in prikazki v natvori; navidezne da so le nasprotja, da je sicer marsikaj nezapodljivo, pa nikakor ne pameti nasprotno; da je med Bogom keršanskem, med sveto vero in med stvarjenjem od ene strani, in od druge med pametjo človeško neko čudovito soglasje, kterega le slep in nespameten napuh ne vidi, in ga iščejo zastoj tako imenovani posvetni modrijani zunaj keršanstva, tedaj da je resnica keršanska zaresna resnica, keršanska modrost prava modrost, keršanski Bog resnični, večni, vsegamogočni Bog, Stvarnik in Gospod; vsa druga, keršanstvu nasprotna modrija pa persmodija in nespamet. In to je jedro, katero pogrešati bi se ne smelo pri nobenem modroznanstvenem delu; to je višina, na kateri stati bi imel, kakor smo prepričani, slednji, kateri se peča z modroslovjem, in to je vodilo poglavitno, kterega, mislimo, deržati bi se mogel vsakdo, ki pisari in dela na polju modroslovskega, ako res modrovati hoče temeljito, varno in pametno; varovati pa se, da ne maha po vetru, in v učenem skladu, v puhlih izrèkih in praznih domišljah sebe in druge slepiti, zgrešiti pa resnico popolnoma v svojo in svojega bližnjega nepopisljivo škodo.

Modroznanstvo je vse preveč v nemar pušeno na naših gimnazijah, pa le modroznanstveni nauk v duhu ravno naznanjenem bi služil zares v omiko in izobraženost dijakom. *) Modroznanstvo tako, pisano v ljubim, gladko tekočim, domačem jeziku slovenskem — kako lepo, kako veselo, koristno in častno bilo bi to za nas in za narod naš.

V—1.

Ogled po Slovenskim in dopisi.

Iz Ljubljane. Gosp. Juri Sterbenc, bogoslovec v 3. in 4. letu, je dosegel 5. novembra na graškem vseučilišči čast dohtarja pravstva.

Iz Ljubljane. „Novice“ pišejo zaetran prevzv. novega gospoda poglavarja Ljubljanskega: Pretekli teden so Njih ekscelencija gosp. deželni poglavar sprejeli deželni odbor, mestni odbor, kupčijsko zbornico, kmetijsko družbo, družbo za dnarno pripomoč obertnikom in rokodelcom, zgodovinsko družbo, pravniško družbo, zdravilsko deželno komisijo in zdravniško družbo, odbor kazine, čitavnice, filharmonične družbe itd. Ne le, da so vse odbore preprijazno sprejeli, razodevali so se tudi, kolikor je nam znano, moža, kakor ga ustavni čas sedanjí tirja. Deželnemu odboru so rekli, da iskreno želijo vzajemno delavnost vlade in deželnega zbora v materialni in duševni blagor dežele, in da dobro vejo, da vsaka dežela ima svoje razmere in potrebe, katerim je vstreci treba; mestnemu odboru so obljubili varovati dostojno avtonomijo (samostojnost); pri družbi kmetijski in družbi za dnarno pripomoč obertnikom so blagovoljno protektorat prevzeli. Kako pa so se — bojo radovedno prašali naši bravci tukajšni in vnanji — novi deželni poglavar pokazali o narodnih zadevah, ki so za slovenski narod na Krajskem ravno tako imenitne kakor za vsak drug narod v novoprerojeni ustavni Avstrii po slovesnih besedah Njih Veličanstva: „enake bremena, enake pravice“? Radostni rečemo, da to, kar so „Novice“ v 43. listu po naznanilu iz Koroškega rekli, smo popolnoma poterjeno našli v več kot pol ure dolgem pogovoru, ki ga je odbor čitavnice ž njimi imel, ko se jim je v petek poklonil. Ko je predsednik čitavnice gosp. mestni župan Ambrož predstavil odbornike in priporočivši tudi čitavnico njih blagovoljnosti razložil namen te mlade Njim še morebiti neznane družbe, ki si je omiko slovenskega jezika na djanski poti besede in pesmi napisala na svoj čelo, so gosp. deželni poglavar odgovorili, da tak namen je hvale vreden in tudi potreben, ker dolgo zanemarjeni jezik v resnici omike potrebuje; takemu namenu bojo oni vsigdar

radi podpornik; da pa se doseže to, kar prava praktična potreba terja za narod slovenski, mora po njih mislih omikovanje jezika vedno v teh mejah ostati, da jezik ostane ljudstvu domačemu razumljiv in se jezik slovenski ne potopi v narečje, ki bi si prilastoval kako diplomatično veljavo; zato — so rekli — sem zadovoljen v poslednjih „Novicah“ bral neko kritiko, ki odvraca namestovanje nam znanih besed z neznanimi; nasproti — so pristavili — pa so tudi ugovori tistih ljudi smešni, kateri bolj omikanemu slovenskemu jeziku pripisujejo, da je on kriv, ako vsak prosti človek ne razume slovenskega deželnega zakonika skozi in skoz, ker je vender dosti dobro znano, da tudi prosti nemški narod ne razume v vsem nemškega zakonika, ako se mu ne razloži. Očitno je iz vsega tega bilo, da gospod deželni poglavar ne razumejo le slovenski jezik, temuč tudi razmere slovenskega jezika so jim dobro znane. Dr. Bleiweis je nanasaje se na te prijazne besede za svojo dolžnost spoznal. Njih ekscelenciji ob kratkem razodeti, kaj zahtevajo Slovenci na Krajskem v šolah, uradnih in javnem življenji, da se tudi njim spolne beseda Njih Veličanstva, pa se ne žali pravica nobenemu družemu narodu, ker vse, kar oni zahtevajo, se natanko derži postavnih mej ravnopravnosti, čez katero ne stopinice še nikdar niso storili in je tudi nikdar ne bojo; oni so zadovoljni, da dobijo, kar je po naravi in postavi njihovega, in kot vsigdar zvesti Avstrijanci, poterjeni v viharjih časih, ko so se drugi v kote poskrili ali černo vojsko snovali, se deržijo tudi sedaj svojega starega pravičnega gesla: „vsakemu svoje.“ Tudi o teh zadevah so blagovolili Njih ekscelencija se spustiti v globokeje pretresovanje, iz kterega se je vidilo, da jim ravnopravnost narodna ni prazna beseda in da djanska potreba ljudstva je povsod njih vodilo; tako, na priliko, so tudi oni prepričani, da ljudske šole le dosežejo svoj namen, ako so osnovane na čisto narodni podlagi, da pa v drugih šolah nemški jezik se nikakor ne more brez velike škode zanemariti. Gospod dr. Ahačič jih prosi, zagotovilo sprejeti, ki se opira na dogodbe preteklih časov, da nobenega naših narodnih mož ne navdajajo tiste panslavistne misli, ki jih protivniki ravnopravnosti slovenske kot strašilo po svetu trosijo, da bi toliko lože spodkopali nam pravice ustavnega časa, po kterem tudi slovenski narod ima pravico zahtevati, da se za narod spozná in se mu dodeli vse to, kar drugi narodi uživajo; narod slovenski se po pravici sponaša z neoskrunjeno svojo zvestobo do prestola avstrijskega, in slavni polkovnik Kuhn sam je o povernitvi našega polka v Ljubljano očitno spoznal, da velik del slave njegove gré verlemu obnašanju polka našega domačega. Gospod deželni poglavar so radostni sprejeli to zagotovilo in rekli, da o zvestobi Slovencev nikdar niso dvomili, ker se še dobro spominjajo avstrijskega nadusenja Kranjcev v letu 1848, in da so njim samim v viharjih časih tudi Slovenci na Koroškem krepka podpora bili. In tako se je odbor čitavnice radosten poslovil z Njih ekscelencijo. Ker Slovenec le pravico zahteva in nič družega ne kot le pravico, se je lahko porazumeti z gospodom, kterega géslo je pravica, in ki samostojno sam presoja, da pozna resnico.

V Kranji je gosp. Janez Globočnik poterjen učenik veroznanstva.

Iz Loke, 3. listop. Naj povem prigodbo, ki se je tod blizo pred kratkim pripetila, ktera pa bi se tudi dobro podala za predpust.

Človek res ne vé, ali bi se smejal ali jezil, ko vidi de pri tolikim prizadevanji le vse podučevanje nič ne izdá, in de gerde, če tudi še tako neumne vraže še zmeraj svoje vernike imajo.

Krava je zbolela. Gospodinja gre vprašat nekiga mazača za svet. Ta ji med drugim čenčuri in pri-govarja, de naj dobro pazi na to, kdo jo bo kaj na posodbo prosit prišel, in kaj vem še kaj. — Na kmetih, se vé, zmeraj potreba nanese, de mora sosed sosedu kej po-

*) „Pravo modroznanstvo, dobro obračano, je izmed nar. mogućih varhinj sv. vere.“ pravi Storchenau.

aoditi; — in res pride soedinja kmalo potem in prosi, de bi ji to in to posodili. Pa namesto prošene reči je nekaj družiga dobila. Razserdeno gospodinja, terdno verovajoča, ki je prva prišla na posodo prosit, de po mazačevih besedah mora tista biti, ki je kravi naredila, plane vanjo, ji puli las, jo davi, s copernico pita itd. — in zdaj je med obema hišama hudo sovraštvo. To vse je naredil vražljivi mazač; — de bi se bil pač trikrat prej v šobe ugriznil — preden jo je bleknil tako! — Bog daj pamet že skorej!

Iz Slovenskih goric, 11. listop. † Ker si omenila — ljuba Danica — v listu 31 nove moštranca *), izdelane po g. Mat. Sreinerji, ktera je bila za sv. Lenart v Slovenskih goricah, ti hočem več kaj od nje povedati. Ko so pretečeno leto naš ljubljani — oh težko težko zapisem — zdaj rajni Anton Martin pri sv. Lenartu in po vsi ondodni dekaniji delili sveto birmo, so najšli vse v pravem redu in pohvale vredno. „Vse je dobro pri vas!“ tako so, iz Maribora povrnivši se domu, pisali k sv. Lenartu, cerkev in šola ste v dobrem redu, samo eno edino se še pogrēša; za tako lepo cerkev, ko je vaša, ni v nobeni primeri prosta moštranca, ki je veden tron naj svetejšega Kralja nebeškega. To je bil prvi kamen in podloga nove moštranca, ktero smo pred kratkim prejeli iz bele Ljubljane. Skerbni oče fare šent-Lenarske, visokoč. g. dekan, vneti za čast Božjo in poštenje duhovnije, so farmane nagovorili, naj pripomorejo, da se dopolni pobožna želja ljubega škofa, in hvala bodi pridnim Lenarčanom! poprijeli so za besedo duhovnega pastirja, prinesli so svoje dare in napravili dragocenato prebivališče ljubemu Jezusu. Tudi teržani niso zaostali, nekteri so obilno v mošnjo segnili in darovali. In gotovo srečna je ta daritva. Kaj bi zamogel človek lepšega storiti, in kam kak krajecar na boljše obresti izposoditi, kakor če pripomore s kako drobtinico svojega premoženja, postaviti lično in spodobno prebivališče milemu Zveličarju, kteri stanuje v naj svetejšem altarnem sakramentu? Taka dobrotljivost gotovo brez plačila ostala ne bode. — Minilo nedeljo, 9. t. m., se je ravno obhajal glavni praznik farnega svetnika, sv. Lenarta, in takrat se je pervopot blagoslov delil z novo moštranco. Sto in sto oči je ko svetlih lučic po cerkvi migljalo in vse so bile vperte v lepo moštranco. Marsiktera sirotica, ki je tudi kak krajecar podarila, je bila iz serca vesela, viditi zdaj pervokrat bliskečo svetlobo, pripravljeno Bogu vsemogočnemu. Že na licu je bilo brati dobrodarim farmanom, kako veselje so občutili pri sercu, gledati to lepoto. Prišli so bili tudi k ti slovesnosti preč. g. korar Vošnjak iz Maribora, ter so s svojo pričujočnostjo k večji radosti farmanom mnogo pripomeli in svetičnost povzdignili. — Hvala bodi pridnim farmanom, Bog daj! da bi obilno zlival mili Jezus čez nje iz novega svetlega trona blagoslov nebeški.

Iz Zagreba, 1. T. Slavnoznaní dobrotnik ubožiga človeštva, čast. gosp. apost. misijonar Olivieri, kteri po Egiptu sužnje zamurce odkupuje in jih potem raznim katoliškim mestom v kerščansko odrejo izročuje, je bil pretečeni teden tukaj s svojim tovaršem, č. g. Blažam Verri, navdanim z enakim blagočutjem **). O ti prilici obiskal je tukajšnji samostan usmiljenih sester, v katerem se njegove dve odkupljenici odgojivate, in z veseljem je opazil, kako lepo napredujete v kerščanskih in drugih potrebnih znanstvih. Zbiral je dobrovoljne darove za svoj misijon in nam povedal, kar je gotovo v slehernem milovanju obudilo, da se zelo slabega čuti, da dolgo časa že boleha. —

Ravno med tem časom najdlí so tukaj pri Savi utopljenca, na trebuhu ležečega, z globoko rano na persih, v katerem so spoznali tukajšnjega tergovca P. Še zdaj se nič ne vé, od kod in kako je ranjen? Za terdno se tudi

dozdaj še skleniti ne more, je li si nesrečnik sam življenje vzal, ali je po nesreči to žalostno smert naletel?

Iz Tersta, 11. listop. † V praznik vsih Svetnikov je vrela velika množica ljudi v stoljno cerkev sv. Justa, nekteri iz pobožnosti, drugi pa tudi iz vedičnosti, kajti prejšnjo noč je bila dala mestna gosposka na prednjo cerkveno stran postaviti tri bronaste dopersnike, ki so na troške zapuščine pokojniga dr. Roseta Dominika od tukajšnjiga mojstra prav lično vlti. Obrazijo pa ti dopersniki tri bivše teržaške škofe. Pervi je Enej Silvij Pikolomini, ki je bil potlej papež, imenovan Pij II.; drugi je Rinald Skarlič, ali po laško Searlichio, ki je povikšan bil pozneje ljubljanski knezo-škof; in tretji Andrej zl. Rapićo ali po ilirsko Ravica (Repica). Pravijo pa, de se nekoliko drugih dopersnikov je omišljenih, ki bodo s časom ravno tudi pri stoljni cerkvi dobili svoj prostor.

Greške prekucije, zastran blagiga kralja Otona vsim pravičnim neprijetne, smo tukaj prav mrazlo sprejeli, zakaj kdor zgodovino tega pred trideset leti oprostena, in de bi rekli, malo hvalezniga ljudstva bolj na tanko pozná, je vsaki hip kaj tačiga pričakoval. Nadjati se pa je, de katoliška Francija, protestantovska Anglija in pa razkolna Rusija, ki so omenjeno kraljestvice vtemelile, in pa katoliškiga parškiga kraljeviča mu kralja, temu pa protestantsko vojvodičnjo za ženo-dale, — iz nju pa razkolniga zaroda pričakovale, se zdaj pač za usesi praskajo, ker spoznati morajo, de vse človeško djanje brez Boga nobene stanovitnosti nima. Res je sicer, de vsaka de teh tréh vlad za tako junško spraznjeni prestol se svojiga knežica v torbici pripravljeniga imá, pa nobena se ne prederzne s svojim kvasam greškiga testa brez vse nevarnosti mesiti. — Govori se pa zraven tega tudi, de Greki na Garibalda namahujejo, de bi ga svojiga kralja oklicali. No! če se pa ta zgodi, jih bo gotovo taka zadela, kot tiste drevesa, od kterih nam sveto pismo stariga zakona (bukve sodn. IX. poglavje) govori.

Se nekaj, verla Danica! Razpis vasiga mil. kneza in škofa, s kterim so „farne vikariate“ spodbili in jih „v fare“ spremenili, je bil tudi v Primorju s pohvalo sprejet.

Iz Moravskiga, (Konec.) Silno silno ganljiv je bil za-me, in mora biti za sleherniga romarja v Jeruzalem križev pot ali pot terpljenja našiga ljubiga Zveličarja. Vse stitnajstere postaje (stacijoni) so dobro znane. Pet poslednjih postaj je znotraj prav prostorne cerkve Božjiga groba, ki ima dve veliki kupli. Pri altarji žalostne Matere Božje sim 29. listopada lanskiga leta maseval za vse dobrotnike naše ubožne velehradske cerkve, ki je tolikanj potrebna podpore od vsih darežljivih Slovanov. Pravi Božji grob ima za se posebno kapelo z lepo kuplo; tukaj je truga iz beliga marmorja; 44 luč neprenehama nad njo gori. 10. grudna sim imel srečo, na Božjim grobu slovesno sv. maso opravljati med asistencijo 2 oo. franciskanov, o. Vaeslava Netherda in o. Heriberta Vic-a. Veliki petek sim pridigal v nemškim jeziku zvečer pri križevim potu v pričo prečast. patriarha jeruzalemskiga, njegoviga duhovstva, in veliko poslušavcev iz vsih narodov in krajev. Pri vsakim stacijonu se je v drugim jeziku pridigalo. Cerkev Božjiga groba v Jeruzalemu je brez ugovora nar imenitniši cerkev na zemlji, zakaj na mestu kjer stoji ta cerkev, se je pred 19 stoletji daroval tisti kervavi dar, ki se zdaj nekervavo daruje na naših altarjih. To cerkev sta zidala cesar Konstantin in njegova mati, sv. Alena; ne obsega pa le samo nekdanjiga moriša Golgote, ampak vse kraje, ki ticejo terpljenje in smert Jezusovo; kraj, kjer je bil Zveličar zapert, prejden so ga križali; kraj, kjer so za njegovo obleko vadljali; kamen, na kterim sta Jožef Arimatejic in Nikodem presveto telo mazilila; pravi grob; kraja kjer se je bil Jezus po vstajenji prikazal Marii Magdaleni in njegovi sveti Materi. V to veliko cerkev se gre skoz velikanske vrata; na levi

*) Pozabili smo bili takrat pristaviti, de ta zala moštranca je gotiško delo. **) Bila sta ravno poprej tudi v Ljubljani. Vr

strani vidiš šest turkov na divanu tobak puhati in kavo piti; le-ti so — o sramota za vse kersanstvo! — ti so stražniki Božjiga groba. Kdor si dá posebej za-se vrata odpreti, mora za to plačati dva terdnjaka (škuda), to je, kacic pet goldinarjev. Ta silo prostorna cerkev se ne more od nobene strani prav pregledati, ker zavolj mnogih prenavarovanj, ki so se sčasama godile, je močno nepravilno zidana. Kadar človek stopi v to imenitno svetišče, pride — naravnost gredé — k moža dolgimu, od vsih strani v marmor vdelanemu kamnu; na tem kamnu sta Jožef Arimatejic in Nikodem Kristusovo telo mazilila. Serčno smo ga počastili ter šli dalje ob desnici po stopnicah na Golgotu. Tukaj je kapela, 20 stopinj dolga in 15 stopinj široka, s stebri v dve strani razdeljena; med dvema velikima altarljema v sredi stoji majhen altar. Na mestu desniga altarja je bil Kristus Gospod na kriz pribit; levi altar je mesto, kjer je bil kriz z Zveličarjem v zemljo zasajen in postavljen; mali srednji altar je pa mesto, na katerim je stala žalostna Mati Marija ter je v britkostih svojiga umirajočiga Sina gledala. Sreberna ploša pokriva izdolbljeno jamo v skali, kjer je kriz stal; ob desni in levi 2 kamna zaznamujeta mesti, kjer sta razbojnika na krizih umerla. Po stopajicah navzdol se pride h Kristusovemu grobu. Je pa grob pod veliko kuplo, pod katero je 12 stopinj dolga kapela iz druziga marmorja. Ravno ko to popisujem, je ta kupla v silo revnim stanu. Spolnujejo se zopet besede Kristusove: „Lisice imajo svoje jame in tice pod nebam svoje gnjezda; Sin človekov pa nima, kamor bi položil svojo glavo (Mat. 8, 20).“ Ta kapela ima prav za prav 2 razdelka; na prvem je prostor za kacic 10—15 ljudi, in tukaj je kamen, na katerim je bil angel Kristusovo vstajenje oznanil; na drugem dosti manjšim je prostora za 4—5 ljudi; marmorna truga je grob Kristusov, prav za prav pokrov gole skale, v kateri je bil grob. Na ti raki ali mertvašnici Gospodovi se velikonočno nedeljo sveta maša bere. Nad grobam visé zraven 44 svetilnic tudi 3 podobe, ki vstajenje kažejo, in je ena katoličanov. Iz kapele Božjiga groba se gre ob levici v drugo, 19 stopinj dolgo; tukaj se je bil Gospod po svojim vstajenji Magdaleni prikazal. Ako gremo proti severu iz kapele svete Magdalene, pridemo v malo cerkev, ki je čuvajev Božjiga groba, čc. oo. frančiškanov; tukaj se je bil Jezus svoji Materi Marii prikazal. Stikama s to cerkvico stoji samostanček, v katerim prebiva 6 mašnikov in ravno toliko redovnih bratov; stopimo vanj! Iz cerkve pridemo na prav temen in vlažin mostovž, v katerim skažena sapa veje. Res je, de smo na samostanskim mostovžu, vendar pa tudi ob enim med turško-vojaškimi konjskimi hlevi (!). Obednica ali refektorija je temačna zaduhla sobica, v katero skoz preduh odzgoraj nekoliko svitlobe sije. Tukaj se zbirajo oo. frančiškani k svojimu treznimu obedu, ki se jim vsak dan donaša iz samostana presv. Zveličarja, ki je četerť ure od tod, ter se jim daje skoz dušek, ki je izdolbljen v silne vrata cerkve Božjiga groba. Njih staničice so po 3 stopnje dolge; brati ali pisati zamore ubogi Pater le pri luči; postelja je vsa naprava; dvoriše je le 7 stopinj dolgo in 6 stopinj široko! In v tem revnim stanovanji mora vsak nar manj 3 mesece nepretergama prebiti. Brat sakristan Giacomo (Jakop) ondi živi že petnajsto leto; sveto spoštovanje do Božjiga groba mu vse zopernosti lajša in sladi. — Kapela sv. Alene stoji na tistim mestu, kjer je stala po-božna cesarica, ko je kriz Kristusov dala iskati in ga je našla. — Silno velika cerkev Božjiga groba, kakor sim že rekel, je zlo nepravilno zidana; nar bolj žalostno pa je, de je ta cerkev kakor zvesta podoba versko-kersanskih razkolništev, ki se tukaj znajdejo, ker vse ločine imajo tukaj svojo božjo službo po svoji šegi in obredih, in le predostikrat se tudi zmešujave razodevajo. Nar veči slovesnost pri božji službi kažejo greki; to sim vidil, ko je 18. prosenca patriarh Ciril v božjegrobni cerkvi s svojim obil-

nim spremstvom očitno obhajal praznik sv. treh Kraljev. Vse se je lesketalo zlata in dražih kamnov.

Na južni strani hriba „Morija“ stoji džamija ali mošeja „el-Aksa“, na tistim mestu, kjer je Marija Jezusa darovala. Več stopinj od mošeje visi na vervici kamen z droga, v znamenje, de se noben kristjan ne smé prederzniti, k mošeji se približati. (Gerdi, prenapeti izlam!) Ne deleč od Sionovih vrat, v sredi med mestnim ozidjem, je armenski samostan, nar veči in nar lepši kersanski samostan; ima dve cerkvi, v katerih so prelepe malarije in druge imenitne reči. Proti severu od tega armenskiga samostana je stala hiša Marije, matere sv. evangelista Marka; tukaj imajo sirske kristjanje svojo cerkev. Na mestu, kjer je bil sv. Peter v ječi, je razdjana cerkev 12 apostelnjov.

Ako skoz jaffa-vrata na južni strani mesta izidemo, zagledamo 10—20 silo revno oblečenih moških in ženskih, ki z besedo havadža, havadža (gospod, gospod!) milovšine prosijo. Njih glas je hripav, obličje vse razdjano, oči so komej znati — o grozin pogled! To so nesrečni, katerih prednikov je eden zaupljivo klical: „Gospod, ako hočeš, me zamoreš očistiti.“ Živijo pa govovi v malih revnih kočah blizo Sionovih vrat, med seboj zakone sklepajo, in tako otroci za starši gobe dedvajo. Voda je v Jeruzalemu le po kapnicah, ki se jeseni z dežnico napolnijo in se pač le prevečkrat usušijo. — Vidil sim njivo „Hak-el-dama.“ Prepričal sim se, de v jeruzalemskim okrogu so tudi osli brez ušes. Kako je to mogoče? Ako namreč lastnik kaciga polja zasači tatinskiga osla, mu (gerdin in trinog) kar precej z naglo sodbo uho odreže; ako ga kdo v drugič dobi, zgubi revše še drugo uho.

Zdaj pa sklenem izpisek iz popotniga popisovanja svojiga brata, in želim, de bi si častiti bravci „Zg. Danice“ iz njega saj slabo podobico od Jeruzalema pridobili *). Moj brat prav pridno spisuje svoje popotvanje, ki bo naše československo slovstvo s prav mikavnim delam obogatilo. Namen njegoviga dela je: učiti, buditi in razveseljevati. Z Bogam!

Frid. Chmeliček.

Kranjsko je lepo!

(Kratkočasnica.)

Samec.	Česko mi je težko.
Ni mi znano laško.	Čversto je hervaško;
Nemško ni slovensko;	Kranjsko je lepo!
Kranjsko je lepo!	Zb.
Zbor.	To je vse pol kranjsko;
Pa je res lepo;	Kranjsko je lepo!
Kranjsko je lepo!	2. Zb.
S.	Pa je res lepo;
Mesano kerčmarsko —	Kranjsko je lepo!
To je pan-šusmarsko;	S.
Kranjsko je lepo!	Poljsko je gosposko.
Zb.	Rusovsko modrovsko;
Pa je res lepo;	Kranjsko je lepo!
Kranjsko je lepo!	Zb.
S.	To je vse skor kranjsko;
Je koroško moško.	Kranjsko je lepo!
Miljeno je štirsko;	Čisto, lično kranjsko —
Kranjsko je lepo!	To je res slovensko;
Zb.	Kranjsko je lepo!
Sej je vse to kranjsko;	Zb.
Kranjsko je lepo!	Kranjsko je lepo;
2. Zb.	Pa je res lepo!:
Pa je res lepo;	S.
Kranjsko je lepo!	

*) Prav lepa hvala Vam, predragi gospod! za mikavni popis, ki je marsiktero serce razveselil, pa tudi k dobrimu gnil.

Razgled po kersanskim svetu.

Zastran povišaniga češenja ssv. Cirila in Metoda so djakovski mil. škof prečast. gospod Jožef Strosmajer poslali povabilo do hervaško-slavonskih škofov, naj bi v Rimu prosili, da bi se po njih škofijah za prihodnje leto in za zmiraj zanaprej god svetiga Cirila in Metoda povzdignil med praznike perviga reda z osmino (ritu duplici primae clasie cum octava). Učeni korar dr. Rački v „Zagreb. katol. listu“ med drugim pravi: Ravno zato, ker nam ja sama Cerkev pokazala pot, po kateri naj se spoštujejo narodovi prosvetitelji (ali učenci), ko nam je ona s svojim blagodišilam pomazala narodovno vprašanje, da ne zabrede na krive pota ali da se ne zverže v neverško sovraženje do družih narodov: se nam je potruditi, da se češenje naših aposteljnov v našim narodu vkorenini, razširi in dopolni. In ako nam je mogla ta ojstra dolžnost kdej na sercu biti, nam mora na nji mnogo ležeče biti o tisočletnim spominu na ss. aposteljna našiga naroda, ki se bo obhajal prihodnjiga leta 1863. — Čisto nič ne dvomimo, da se bodo na ta temeljiti poklic djakovskiga ordiariata oglasili drugi hervaško-slovenski ordiariati, pač pa bi še želeli, da bi se jim pridružili tudi dalmatinski in slovenski škofje. Kdo drugi bo stopil na čelo pobožnimu ljudstvu, ako ne oni, „ktere je sv. Duh postavil vladati cerkev Božjo?“

— Ravno pišejo casniki, da so kardinal vikši škof zagrebski privolili v nasvet djakovskiga milostljiv. škofa, ter bodo v imenu hervaško-slavonskiga škofijstva v Rimu prosili privoljenja, da naj se god ss. Cirila in Metoda prihodnje leto in zanaprej praznuje za praznik pervega reda z osmino, in da naj se god od 14. svečana prenese na njun smertni dan, t. j., 6. mal. travnja.

Poznanjski vikši škof so napravili bratovšino, ki ima namen, z molitvijo in milošnjo pomagati Bolgaram k spreobrnjenju. Imeuje se bratovšina sv. mučenika Jozafata.

Po Ogerskim in že tudi v Slavonii se gnjezdi neko novo krivoverstvo, kteriga sledniki se „Nazarejci“ imenujejo, in je čutiti, da se je iz kalvinstva izleglo, ker pravi, da ne veruje nič kakor le kar je v sv. pismu, pa se tudi tega ne derži zaverže sv. kerst.

V Drinopolji je že dozidana nova prelepa cerkev za spreobrnjene greke. V Jeridiju v Macedonii je napravil in začel neki spreobrnjen masnik veliko šolo. V Solunu se vstav spreobrnjenecov tako lepo razcveta pod vodstvom nekiga lazarista, da tudi razkolniki k njemu pošiljajo svoje otroke v odreje. V Plodivu goreče za zedinovanje dela latinski škof Kanova. Zidati cerkve, učilne in dobrotne vstave, to mu je vedna skerb. Poglavitni vir, od kodar dobiva stroške, mu je veliko nasajenje murb, ki jih ima blizo mesta, torej on murče imenuje svoje „dobrotnice.“ (Katol. list.)

Pismo iz Mordina v Mezopotamii pripoveduje, da je antijohijski patriarh v Sirii, povernivši se iz Evrope, do 2000 razkolnih Jakobitov s katoliško Cerkvijo zedinil. Ni dolgo popred, kar je bil ravno ta patriarh 100 jakobitovskih deržin z njih duhovstvom v vasi Azoh-u pridobil za katoliško vero.

Iz Sirije se sliši veliko veseliga, kako se nezedinjeni greki povračajo v katoliško Cerkev. V Zahlet-i se je spreobrnil veliki namestnik razkolniškiga greškiga škofa, in po njegovim zgledu več družih. Katoliški škof je šel potem z O. Fenech-am iz Jezusove družbe v misijon po Libanu; ljudstvo je prečudno ginjeno z njegovo pričujočnostjo, vse k njemu vré in cele vasi zapušajo razkolništvo. Govorilo se je, da v 2 mesecih bi utegnula gg. misijonarja pridobiti do 15.000 razkolnikov za katoliško Cerkev.

To veliko gibanje v prid katoliške Cerkve v Sirii raste od dne do dne; po vsih krajih se je veliko razkol-

niških grekov spreobrnilo k katoliški Cerkvi, posebno pa po ravnini Damaskovi in po okrajinah ob Libanu, ki so proti Balbeku. To gibanje podpira posebno spreobrnjenje greško-razkolniškiga škofa v Homs-u, mestu z več tisoči prebivavcov.

V Jefferson-City, v severni Ameriki, se je v katoliško Cerkev vernil protestanski pridigar Campe, vseučilišni prijatelj letas v Berlinu k nam prestopivšiga protestanski pridigarja Laake.

V novi Granadi v južni Ameriki je dal diktator Mosquera vse cerkve zapreti, je pregnal duhovne in nunc, poropal vse cerkveno in samostansko premoženje, ki ga je vlada na prodaj postavila. — Kakor so briči pod križem za Kristusovo obleko vadljali, tako vadljajo od tistih časov gotovo zmiraj v kakim kraji za obleko njegove neveste, sv. Cerkve, in njegovih mašnikov.

Na otoku Madagaskaru je viditi, da je bil smertni dan kraljice Ranavalo rojstni dan katoliške Cerkve. Naslednik, njen sin Radama II., je ves vnet za kersanstvo; v ponižnim pismu do sv. Očeta je svojo vernost in podložnost razodel, in misijonarjem je dal oblast, po vsim otoku sv. evangelij oznanovati, šole napravljati itd., ter je serčno željo razodel, svoje ljudstvo z resnico in oliko osrečiti.

Mil. škof Strosmajer so kranjski gimnazii 73 zvezkov raznih bukev podarili. — 23. t. m. bo zavolj srečniga pričetka nove čitavnice v Loki o poli 12 sv. maša; zvečer perva beseda. (Nov.) — Preteklo nedeljo je med veliko paznostjo obilnih poslušavcov v ljublj. čitavnici gosp. dr. Bleiweis bral gosp. Kosarjev govor o slovstveni delavnosti ranje. škofa Slomška. Ravno ta izvrstni govor se bo bral prihodnja nedeljo v Celji.

Jabelka in tesnika.

Pravica angleške politike je ta: „Proč papeža, Sultan naj živi!“ In ta politika ima svoje pravdosrednike na nemškim, . . .“ pišejo „Histor.-polit. Blätter für d. kathol. Deutschland“ v Monakovim, skazavše, da je Anglija protestirala zoper Garibaldev napad nad Turčijo, obljubila pa mu podporo zoper Rim, v čimur se je pa Garibaldi tolikanj hudo opekel. — O letasnjih Biokostih je bilo v Rimu do 50.000 gostov, praznika se je vdelezilo 43 kardinalov, 5 patriarhov, 53 vikših škofov, 195 škofov, skupaj 300 cerkvenih poglavarjev, zraven njih do 100 prelatov s papeževiga dvora in z rimskim duhovstvom vred do 900 duhovnov. Desiravno ima Rim 400 cerkev, je bilo vender duhovnam dostikrat tesno s sv. maso zverstiti se. O veliki slovesnosti je 1200 zvonov zvonilo. Toliko je bilo stevalo in tolika slava, desiravno so italijanska roparska vlada in portugalski freimavrarji pod sodbino oprezo ondodnim škofam ubranila vdeležiti se. Nespodobni Džon-Bullov (angleški) vpliv ima nad tem tudi svoj delez. — V Varšavi na „ulici twardi“ je bil 8. t. m. o mraku policajni vradnik Felkner potuhnjeno umorjen. Take strašne djanja v sredi plemenitiga poljskiga naroda so v resnici grozovitne. Brez vsiga političkiga ozira rečemo, naj bi slehern narod pomnil, da po potih hudobije in pregrehe ne bo nikoli nič dosegel za svojo narodno slavo in velikost; zakaj take pota so preklete in nimajo blagoslova Božjiga. Čednost, kakor posameznim ljudem, tako celim narodom pomaga k slavi; pregreha (rovarstvo, morije, prešestva, strašne kletvinje, nasilstva, krivice . . .) narode in vlade v nesrečo pahne! Krepost narodovna pelje za njim njegovo slavo. — Iz Ogerskiga se poslednji čas prav pogosto slišijo ropi in tatvine. Take divjastva skrunijo celi narod. — Po avstrijskih franciškanskih cerkvah se že začenjajo zahvalnice zavolj posvečenja 23 japonskih mučencov; v Solnigradu, Kalternu id. so slovesnosti že minule. — Korar stoljniga kapitelnua v Tarnovu, vitez žl. Galecki, je od

papeža izvoljen apostolski namestnik avstrijskiga dela kraljevske škofije, in 19. u. m. je bil v Rimu v cerkvi „All' Anima“ po Kardinalu Reisach-u za škofa v Amathus-u in part. infidel. posvečen. — C. k. dvorni kaplan dr. Schwetz je izvoljen c. kr. dvorni fajmster in vodja duhovskega vestava pri sv. Avguštinu. — V kratkim ima v Rimu znani P. Canisius med blažene pristeti biti. — Na parniku „Golden Gate“, ki je 21. mal. serp. iz San-Franciska v Kaliforniji odrinil in 27. tistiga mesca na valovih zgorel, so bili med več ko 200 ljudmi tudi 4 mexikanski duhovni. V tistim strašnim trenutku, ko so popotniki od ognja siljeni v vodo skakali, so mašniki vsim katoličanam v njih nar. več dušno tolažbo odvezo delili. Ker so našli, da ni moč priti v otevne čolne, so sklenili k bregu plavati, in ko so suho dosegli, so blagodušno otevali druge, ki so jih valovi vse utrudene sem ter tje, gori in doli podili, in niso mogli do terdiga. Mexikanska generala Alfaro in Hare sta pravila vredniku „Moniteur-jevimu“ v S. Francisko, da sam padre Cardenas je bil 24 ljudi o ti priliki rešil. — Kakošen namen naj imajo slovanske okrajine? — Po „Donau-Ztgi.“ naj bodo sredstvo, dass „Deutschland nicht verkümmere.“ Naj bi bila že rekla „Oesterreich;“ skerbite tudi sami kaj za svoj ljubi „Deutschland;“ sej so ga vam Slovani dosti branili in kri prelivali v vojskah zoper kervoločniga turka, za kteriga se zdaj poganjate zoper kristjane Slované. — „Presse“ ki ji Cerkev, škofje z duhovstvom in katoličanstvom presédajo, kakor bi jih bila veliko že pojedla, je brala v „France-i.“ da bi bil škof ali delegat v Velletri judam zapovedal, da morajo do jeseni mesto zapustiti. „Presse“ se ne vé prav, če je to naznanilo resnično, in če je resnično, ne pomisli, da bi bili judje utegnili tega vredni biti; pri taki negotovosti se pa vender šetinašta „frajla Presse“ v dolgim spisu tako repenči, da se ji kar paleči ogórki iz ust utrinjajo, kakor: „römische Missregierung — theokratische Willkürherrschaft — Acte der rohesten Gewalt — Judenhetze — schreckliche Verkuppelung der geistl. und weltl. Gewalt“ itd. „Če je tudi resnična una dogodba, pravi „Volksfrd.“ bi to ne bila „Gräueltat mittelalterlicher Glaubenswuth.“ ampak prosta politiška naredba zoper nevarne podložne, kakor so po družih derzavah vse oistrejši. . . . De rimski judje, in zlasti uni v Velletri, pod klobukam z rovarstvom delajo in zoper svojo pravno vlado rogovilijo, je skazana reč“. Rusovski car take za vse manjši prestopke pošilja v Sibirijo; „Empeur“ (Napoleon) v Cayenne in Lambesso, . . . in pa ne še le po dovoljenim odlogu, ampak kar precej. De pa od tega molčimo; kaj je neki to, da „Presse“ nima nobeniga zdihljeja za barbarsko peganjanje jezuitov in drugih mnihov, za oropane samostane itd. v „novi Italiji?“ Kdor ima dvojno mero in vago, naj se nikar ne napihuje nad naredbami katoliških vlad, še zlasti dokler so dvomljive. Drug dunajsk casnik pristavlja k „Pressini“ godlji dokazano in znano resnico, da v rimskih dezelah sploh se judam vse boljji godi, kot po veliko družih evropskih derzavah; celo pregovor imenuje Rim „judovsko zlato deželo“ ali „eldorado“. Rim sicer zmoto čerti, z osebo, ki je v zmoti, pa vselej usmiljenje ima. Prav neumno se „Presse“ o ti priliki na terde postave zoper jude na Španjskim ozira in pika Isabela s primkam „die Katholische;“ tode tudi nar. bolj liberalni in celo protestanski zgodovinarji so neoveržljivo spricali, da judje so bili iz Španije izgnani zavolj izdajstva, ker so bili Španijo Mavram prodali; njih mlajši, skrivni judje, pa so bili postavljeni pod inkvizicijo. Ravno v tem peganjanji judov pa mende tudi „Presse“ ne vé, da so izmed vsih vladarjev edini papeži imeli usmiljenje in so se za jude potegovali, terde inkvizitorje odstavljali, ako ravno so se le-ti na svoje kralje opirali in tudi Rimu vkljub v svoji službi ostajali. Judje sami so dostikrat v Rimu o

tacih prilikah pomoči iskali in jo našli, — ravno ker Rim zmoto sovraži, z zmotenci pa usmiljenje ima. Koliko hvaležni so pa judje Rimu za take dobrote, to med drugimi „Presse“ kaže. — Diakovski škof, mil. gosp. Strosmajer, bodo zidali novo prelepo stolnico; že se za njeno podstavo koplje. — Južnoslovenski listi skorej zmiraj vedó kaj pripovedovati o turški gerdobii in neusmiljenosti zoper kristjane. „Nar. Nov.“ pišejo, da so turški panduri (zaptije) v krupski nahii vjeli kristjana Blagoja Opačica, ter ga vsega oropali; turške oblasti pa svojim panduram za to hudodelstvo niso nič prizadele. V starim Majdanu so v ječo vlekli osem naj imenitnejših kristjanov, ki niso ne krivi ne zadolženi, in mogli bodo ondi ostati, dokler se z velikim denarom odkupijo. — V tako imenovani zedinjeni Italiji je zdaj 43 škofij izpraznjenih, in če se k tem še privzamejo škofje v pregnanstvu in v ječah, ima nesrečno „osrečena“ Italija kacic sto škofij brez pastirjev. To če reči: Chiesa libera in libero stato: svobodna Cerkev v svobodni deržavi!! — Sardinskih vitezev ss. Mavricija in Lazara v nekim laškim koledarji 45 strani, in na vsaki strani 114 vitezev. — Neki zanikernež v oddelku „S. Carlo all' Arena“ v Neapelnu se je bil zaklel, in je očitno rekel, da odločen dan bo umoril tega in tega duhovna, svojiga soseda, ki ga je cenil reakcionarja (nasprotnika novo-italijanov.) Tode v predvečer ravno tistiga odmenjeniga dneva človeka mertud zadene. Njegova deržina, viditi, da zdaj in zdaj bo po njem, je komaj imela čas poiskati naj bližnjšiga duhovna. Le-tá, ves ljubeznjiv in prizanašljiv, priteče in deli verske tolažila temu nesrečnemu, ki je dušo izdihnil v dan, ob uri in v naročji duhovna, ki si ga je bil v klavšino izvolil. (Corresp. de Rome.) —

Drobtinica.

Neka skopa žena ni hotla nič v žvenkuljico za cerkev dati. Ko pride domú, vidi da ji je mošnjica z denarom ukradena: „Bog ni mogel najti pota do mojiga serca, zato je pa hudoba našla pot do mojiga žepa“.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Gosp. Tom. Kikelj-na je slavni križanski red z Vinice vzel in v drugo službo dal; g. Jožef Boncelj gre iz Teržiča v Vinico; g. Jan. Juvan iz Cirkelj v Teržič za duh. pomočnika in vodja; g. Jak. Vindišar iz Škocjana pri Turjaku v Cirklje.

V teržaški škofii. Nova vtemeljena fara Rojan, v teržaški okolici, je podeljena gosp. Francu Černetu. Umerla sta gg.: Ant. Gregov, farni namestnik v Kozljaku, in Jernej Vrankar, podružnik v Dragi. Naj v miru počivata!

V lavantinski škofii. Prestavljeni so gg. kaplani: Joan Simonič v šent-Tomaž; Matija Kosi v Šmarjeto pri Pesnici; Mihael Perger v Kapele pri Radgoni; Franc Arnuž v Leskovec v Haložih.

Dobrotni darovi.

Neka dobrotnica za mis. go-p. Čebulja v Ameriki 10 gld. — Za gosp. Oliveri-a: Dobrotnica 1 gld. 20 kr.; druga 1 gld. — Za afrik. mis. Iz Komende 3 gld.

Pogovori z gg. dopisovarci.

G. S.: Lepa hvata in pok. p. g. l. — G. T.: Vse hvaležno prejeli, obljubljeni ljubo in drago, zaostalo se bode porabilo po zmožnosti, za liste bomo govorili. — G. S.: Vse prav dobro, in bode prav, kadar pride. — G. Ben. J. na Pt. g.: Danica Vam je naročena za celo tekoče leto; tedaj manjka še 1 gld. — G. K. v M.: Smo ravno po pošti odg. — Vč. g. K.: Željno pričakovani — dobro došli! — G. M.: Hvaležno prejeli. —